

Βιβλίο 1. Κεφάλαιο 25

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

1. Να κατανοήσουν οι μαθητές με ποια κριτήρια αξιολόγησαν οι Κορίνθιοι το αίτημα των Επιδαμνίων και ποια κίνητρα καθόρισαν την απόφασή τους.
2. Να αντιληφθούν τα αίτια της έχθρας των Κορινθίων προς τους Κερκυραίους και να ερμηνεύσουν την επιθετική στάση των πρώτων εναντίον των δεύτερων.
3. Κατανοώντας τους παράγοντες που έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο στις σχέσεις μεταξύ Επιδαμνίων, Κορινθίων και Κερκυραίων να αναχθούν σε κάποιες γενικές αρχές που ρύθμιζαν τις σχέσεις των πόλεων εκείνη την εποχή.
4. Να μελετήσουν τον τρόπο σύνθεσης του κειμένου (επιλογή λεξιλογίου, σύνθεση λεκτικών συνόλων και προτασιακών δομών) και να διακρίνουν την τεχνική της έμφασης και της υπόταξης, με την οποία ξεχωρίζει ο ιστορικός τα γεγονότα που θεωρεί σημαντικά

1. Παραδείγματα ερμηνευτικών ερωτήσεων

Ερωτήσεις ανοικτού τύπου

A. Ελεύθερης ανάπτυξης

1. Ποιοι λόγοι επέβαλαν στους Επιδαμνίους να ζητήσουν την συγκατάθεση του μαντείου των Δελφών προκειμένου να παραδώσουν την αποικία στους Κορινθίους⁷;
2. Πώς χαρακτηρίζει ο ιστορικός την κατάσταση των Επιδαμνίων μετά την άρνηση των Κερκυραίων να τους δώσουν βοήθεια; Να την αιτιολογήσετε.
3. Ποιο ήταν το αίτημα των Επιδαμνίων προς τους Κορινθίους και με ποια επιχειρήματα προσπάθησαν να το υποστηρίξουν;
4. Να αναλύσετε τις αιτίες της υπεροπτικής συμπεριφοράς της Κέρκυρας απέναντι στην Κόρινθο.
5. Να αναφέρετε τις αιτίες που προκάλεσαν το μίσος των Κορινθίων εναντίον της Κέρκυρας.

---

⁷ Βλέπε σχόλια βιβλίου, σσ. 237-238.

6. Ποιοι ήταν κατά τη γνώμη σας οι πραγματικοί λόγοι (*ἀληθεστάτη πρόφασις*) για τους οποίους οι Κορίνθιοι δέχτηκαν να βοηθήσουν τους Επιδαμνίους; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας⁸.
7. Με βάση τα στοιχεία του κειμένου να χαρακτηρίσετε τις σχέσεις Κορίνθου - Κέρκυρας και να αναφέρετε ποια επίπτωση έχει σ' αυτές η αποστολή κορινθιακής βοήθειας στην Επίδαμνο.
8. Ποιους λόγους (*ἐξ τὸ φανερόν λεγόμεναι αἰτίαι*) μπορούν να προβάλουν οι Κορίνθιοι, για να υπερασπιστούν στην «διεθνή» κοινή γνώμη της εποχής τους την επέμβασή τους στην Επίδαμνο⁹;
9. Ποιο είναι κατά την άποψή σας το πιο ισχυρό κίνητρο των Κορινθίων, για να αναλάβουν δράση υπέρ των Επιδαμνίων; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
10. Η άσκηση δίνεται στους μαθητές μόνο με την προϋπόθεση ότι θα προηγηθεί σχετική διδασκαλία στην τάξη και θα γίνουν οι απαιτούμενες επισημάνσεις.
  - α. Να επισημάνετε στις §§ 3-4 σε ποιες από τις αιτίες, που προκαλούν το μίσος των Κορινθίων, δίνει ιδιαίτερη **έμφαση** ο ιστορικός καθώς και ποια εκφραστικά μέσα ή ποιους προτασιακούς όρους επιλέγει για να συνθέσει το κείμενο με το οποίο τις αναπτύσσει.
  - β. Με βάση τις παραπάνω επισημάνσεις σας να γράψετε ποιον θεωρεί ο συγγραφέας ως τον πιο καθοριστικό παράγοντα για τις αποφάσεις και τη δράση των Κορινθίων; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας¹⁰.

B. Σύντομης απάντησης

1. Ποιες ήταν οι ενέργειες των Επιδαμνίων μετά την άρνηση των Κερκυραίων να τους βοηθήσουν;
2. Από ποιον ζήτησαν βοήθεια οι κάτοικοι της Επίδαμνου μετά την αρνητική στάση της Κέρκυρας απέναντι στο πρόβλημά τους;
3. Με ποια επιχειρήματα υποστήριξαν το αίτημά τους για βοήθεια από την Κόρινθο οι αντιπρόσωποι της Επίδαμνου;

⁸ Βλέπε σχόλια βιβλίου, σ. 239.

⁹ Βλέπε Παράρτημα, υποστηρικτικό υλικό, 1.

¹⁰ Βλέπε Παράρτημα, υποστηρικτικό υλικό, 5.

4. Να αναφέρετε δυο λόγους για τους οποίους δέχτηκαν οι Κορίνθιοι από την πλευρά τους να βοηθήσουν την Επίδαμνο.
5. Για ποια πράγματα υπερηφανεύονταν οι Κερκυραίοι;
6. Πόση εκτιμά ότι ήταν η ναυτική δύναμη των Κερκυραίων ο Θουκυδίδης;
7. Ποιες υποχρεώσεις είχαν οι Κερκυραίοι απέναντι στην Κόρινθο σύμφωνα με τα καθιερωμένα εκείνη την εποχή για τις σχέσεις αποικίας και μητρόπολης;

Ερωτήσεις κλειστού τύπου

1. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο ποιες από τις ακόλουθες προτάσεις αποδίδουν σωστά το περιεχόμενο του κεμμένου.
  - α. Η Κέρκυρα έστειλε μεγάλη βοήθεια στην Επίδαμνο.
  - β. Οι Επιδάμνιοι ρώτησαν το μαντείο των Δελφών αν θα ήταν καλό γι' αυτούς να παραδώσουν την πόλη τους στην Κόρινθο.
  - γ. Οι Κορίνθιοι όμως δε δέχτηκαν να στείλουν βοήθεια.
  - δ. Οι Επιδάμνιοι παρέδωσαν την πόλη τους στην Κέρκυρα.
  - ε. Τους Κορινθίους τους περιφρονούσαν όχι μόνο οι Κερκυραίοι αλλά και οι άλλες αποικίες τους.
  - στ. Οι Κορίνθιοι εκείνη την εποχή υπερείχαν πολύ στο ναυτικό.
2. Γιατί οι Επιδάμνιοι ζήτησαν βοήθεια από την Κόρινθο;
  - A. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση σημειώνοντας X στο αντίστοιχο τετράγωνο.
    - α. Ήταν πιο ισχυρή ναυτική δύναμη απ' ό,τι η Κέρκυρα.
    - β. Ακολούθησαν τη συμβουλή που τους έδωσαν οι Κερκυραίοι.
    - γ. Είχαν υπογράψει από παλιά συμμαχία με τους Κορινθίους.
    - δ. Η Κόρινθος είχε καλές σχέσεις με τη μητρόπολή της, την Κέρκυρα.
    - ε. Θεωρούσαν τους Κορινθίους ιδρυτές της πόλης τους.
    - στ. Αποδέχτηκαν πρόταση της αντίπαλης παράταξης των ολιγαρχικών που ήταν εξόριστοι.
  - B. Να γράψετε και τυχόν άλλες αιτίες που δεν σημειώνονται στις προηγούμενες προτάσεις.

3. Να γράψετε τις προτάσεις του πίνακα που ακολουθεί ταξινομώντας τις σε τέτοια σειρά, ώστε να προηγούνται **οι αιτίες**, να ακολουθεί **η απόφαση** και τέλος να αναφέρονται **οι συνέπειες ή τα αποτελέσματα**.
Τρεις προτάσεις περισσεύουν.

Η απόφαση: Οι Επιδάμνιοι αποφασίζουν να απευθυνθούν στην Κόρινθο και να ζητήσουν βοήθεια.

- Η Κέρκυρα δεν τηρούσε τις υποχρεώσεις της απέναντι στην Κόρινθο.
- Η Κέρκυρα αρνήθηκε να βοηθήσει την Επίδαμνο.
- Η Κόρινθος δέχεται να στείλει βοήθεια στην Επίδαμνο.
- Το μαντείο των Δελφών συμβουλεύει τους Επιδαμνίους να παραδώσουν την πόλη τους στην Κόρινθο.
- Η Κόρινθος μισούσε την Κέρκυρα.
- Η πόλη της Επίδαμνου είχε φθάσει σε αδιέξοδο.
- Ο ιδρυτής της αποικίας της Επίδαμνου ήταν Κορίνθιος.
- Η Επίδαμνιοι παρέδωσαν την πόλη τους στην Κόρινθο.
- Η Κόρινθος θεωρούσε την Επίδαμνο και δική της αποικία.

Οι αιτίες	
	☞
	☞
	☞
	☞
Η απόφαση	
	☞
Οι συνέπειες ή τα αποτελέσματα	

2. Γραμματικές ασκήσεις

1. Να γράψετε τις ακόλουθες προτάσεις μεταφέροντας το ρήμα στο β' ενικό και στο β' πληθυντικό πρόσωπο.
  - α. Ἐπήροντο οὖν τὸν θεὸν εἰ τιμωρίαν τινὰ πειρῶντ' ἀπὸ τῶν Κορινθίων ποιεῖσθαι.
  - β. Οὗτοι δὲ ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν.
  - γ. Οὗτοι καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι.
2. Να ξαναγράψετε την πρόταση μεταφέροντας το ρήμα σε όλους τους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής.
Οἱ Κερκυραῖοι ναυτικῶ ἐπήροντο.
3. Να μεταφέρετε τα ονόματα στην πτώση που βρίσκονται στον πληθυντικό αριθμό.

Ενικός αριθμός	Πληθυντ. αριθμ.	Ενικός αριθμός	Πληθυντ. αριθμ.
• τιμωρίαν			• ἡγεμόνας
• παρόν			• ἄποικοι
• μαντεῖον			• πανηγύρεσι
• οἰκιστήν			• χρημάτων
• μίσει			• ἀποικίαι
• Κορινθίῳ			• πλουσιωτάτοις
• ἀνδρί			• τριήρεις
• χρόνον			• ἱερῶν
• παρασκευῇ			• Ἑλλήνων
• προενοίκησιν			• οἰκισταῖς

4. Να συνδέσετε τις αντωνυμίες με το είδος στο οποίο ανήκουν. (Δυο είδη αντωνυμιῶν δεν ἔχουν καμία αντιστοίχιση.) Να απαντήσετε, αφού συμβουλευτείτε το σχολικό σας βιβλίο: «Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής», §§ 219-244.

ερωτηματική	σφίσιν	αυτοπαθητική
προσωπική	τινὰ	αόριστη
κτητική	ἐκεῖνον	αόριστη - επιμεριστική
	ἑαυτῶν	δεικτική
	ἄλλαι	

5. Να ξαναγράψετε την πρόταση κάνοντας όποιες μεταβολές είναι απαραίτητες. Η αυτοπαθητική αντωνυμία να συμφωνεί με το ρήμα ως προς το πρόσωπο.

• Οὔτοι ἐνόμιζον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν.
• Ἕμεῖς
• Ὑμεῖς
• Ἐγὼ
• Σὺ
• Οὗτος
• Ἡ πόλις

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Συνδυάζοντας κατάλληλα τις ακόλουθες λέξεις ή λεκτικά σύνολα στη μορφή που δίνονται, να σχηματίσετε προτάσεις στα αρχαία ελληνικά. Να παραθέσετε τους όρους κάθε πρότασης σύμφωνα με το σχήμα **υποκείμενο** (και τυχόν προσδιορισμοί του) - **ρήμα** - **αντικείμενο** (και τυχόν προσδιορισμοί του) **επιρρηματικοί προσδιορισμοί** (αν υπάρχουν), Υ-Ρ-Α-Επιρ.Προσδ.

α. ἀπό Κερκύρας ἔγνω, σφίσιν, τιμωρίαν, οὐδεμίαν, οἱ Επιδάμνιοι.	γ. δὲ, κατὰ, ὑπεδέξαντο τὸ δίκαιον, τὴν τιμωρίαν, Κορίνθιοι.
β. τῶν Κορινθίων, ὄντες, οἱ Κερκυραῖοι, παρημέλουν, ἄποικοι.	δ. αὐτοῖς, καὶ, εἴκοσι, ὑπήρχον, γὰρ, ἑκατὸν, Τριήρεις.

2. Να επιλέξετε το σωστό συντακτικό χαρακτηρισμό των μετοχών σημειώνοντας X στο αντίστοιχο τετράγωνο και να γράψετε στη διπλανή στήλη από ποιο ρήμα εξαρτώνται ή ποιο ρήμα προσδιορίζουν.

α. γνόντες	☐ αιτιολογική ☐ χρονική ☐ τροπική ☐ επιθετική ☐ εναντιωματική	β. ἐλθόντες	☐ αιτιολογική ☐ χρονική ☐ τροπική ☐ υποθετική ☐ τελική
ρήμα:		ρήμα:	

γ. φθειρο- μένους	☐ αιτιολογική ☐ τελική ☐ τροπική ☐ κατηγορηματική ☐ χρονική	δ. ὄντες (ἄποικοι)	☐ αιτιολογική ☐ εναντιωματική ☐ τροπική ☐ τελική ☐ χρονική
ρῆμα:		ρῆμα:	

3. Να γράψετε το υποκείμενο, το ρῆμα και το αντικείμενο ή αντικείμενα των προτάσεων στο πλαίσιο που ακολουθεί. Να τα γράψετε με τη σειρά Υ-Ρ-Α.

α. Ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδοσαν τὴν ἀποικίαν.

β. Κορίνθιοι δὲ κατὰ τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν.

γ. Κερκυραῖοι γὰρ οὐκ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς ἐδίδοσαν Κορινθίοις τὰ γέρα τὰ νομιζόμενα.

4. Να γράψετε:

- σε ποιο εἶδος ἀνήκουν οἱ παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις
- ποια εἶναι ἡ συντακτικὴ τους θέση (λειτουργία) στο κείμενο και
- ἀπὸ ποιο ρῆμα ἐξαρτώνται ἢ σε ποια λέξη / πρόταση ἀναφέρονται.
  - α. εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν ὡς οἰκισταῖς
  - β. ὅτι αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἄποικοι
  - γ. ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν

4. Λεξιλογικές - σημασιολογικές ασκήσεις

1. τιμωρίαν, ἀπόρω (< ἄπορος): Με ποια σημασία χρησιμοποιούνται οἱ παρακάτω λέξεις στο κείμενο και με ποια σημασία τις χρησιμοποιούμε σήμερα; Να δώσετε ἓνα παράδειγμα για καθεμιά.

2. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο τη λέξη ή τις λέξεις της νέας ελληνικής που είναι ομόρριξη /-ες του ρήματος ή ρηματικού τύπου της αρχαίας.

α. ύπεδέξαντο	☐ υπόδειξη	β. εΐχοντο	☐ σχισμή
	☐ υπόδειγμα		☐ σχέδιο
	☐ υπόδηση		☐ χάσμα
	☐ υποδομή		☐ όχημα
	☐ υποδοχή		☐ σχίσμα
	☐ υποδήλωση		☐ άσχημος

γ. δηλοϋντες	☐ δηλητήριο	δ. περιορᾶν	☐ όραση
	☐ δίλημμα		☐ ορισμός
	☐ δόλωμα		☐ όρεξη
	☐ δήλωση		☐ ορεινός
	☐ δουλεία		☐ ωράριο
	☐ δόλος		☐ ώρμιος

3. Να συμπληρώσετε τα κενά με λέξεις, απλές ή σύνθετες, ομόρριξες των ρημάτων ή ρηματικών τύπων της αρχαίας ελληνικής που δίνονται.

- α. *ἐπήροντο*: Η αντιπολίτευση έφερε το θέμα στη βουλή με _____ του αρχηγού της.
- β. *ἐλθόντες*: Στη χθεσινή μουσική εκδήλωση παρατηρήθηκε μεγάλη _____ του κοινού.
- γ. *ἤρχοντο*: Παρακαλούμε, ο πρόεδρος της ολυμπιακής επιτροπής να κηρύξει την _____ του αγώνα.
- δ. *πειρῶντο*: Πριν από την έκδοση αδειών για την ελεύθερη ραδιοφωνία, λειτουργούσαν πολλοί _____ ραδιοφωνικοί σταθμοί.
- ε. *ἐπαιρόμενοι*: Διακρίνει κανείς μια _____ στη συμπεριφορά του, πράγμα που τον κάνει αντιπαθή.
- στ. *νομιζόμενα*: Το 2002 η ελληνική δραχμή θα έχει ενταχθεί στην ευρωπαϊκή _____ ένωση.

4. Να σχηματίσετε από έξι σύνθετες λέξεις στη νέα ελληνική με πρώτο συνθετικό κάθε λέξη της αρχαίας που σας δίνεται. Στη συνέχεια επιλέγοντας δυο σύνθετες λέξεις από κάθε ομάδα να γράψετε προτάσεις στη νέα ελληνική¹¹.

α. θεόν.

_____

_____

β. ἱερῶν.

_____

_____

γ. χρόνον.

_____

_____

5. παρέδσαν. Με ποιες άλλες προθέσεις χρησιμοποιείται το ρήμα σύνθετο στη νέα ελληνική; Να αναφέρετε τα ρήματα, να εξηγήσετε τη σημασία τους και να δώσετε ένα παράδειγμα για το καθένα.

5. Εργασίες για το σπίτι

1. Με βάση τα στοιχεία του κειμένου, κεφάλαια 24 και 25:

α. Να καταγράψετε τους παράγοντες που διαμόρφωσαν μέχρι τώρα την εξωτερική πολιτική της Κέρκυρας, δηλαδή τη συμπεριφορά της και τις σχέσεις της κυρίως απέναντι στην Επίδαμνο και στην Κόρινθο.

β. Να επισημάνετε τα σφάλματα των Κερκυραίων στην εξωτερική τους πολιτική και να προβλέψετε τις πιθανές συνέπειες που θα έχουν γι' αυτούς στο μέλλον.

2. Να εξηγήσετε πού οφειλόταν, κατά τη γνώμη σας, η οικονομική και ναυτική υπεροχή των Κερκυραίων απέναντι στην Κόρινθο. Να συμβουλευτείτε και το χάρτη του βιβλίου σας, σσ. 249 και 257.

3. Να γράψετε όλα τα απαρέμματα του κειμένου και τα υποκείμενά τους και να αναφέρετε από ποια ρήματα εξαρτώνται.

---

¹¹ π.χ.: θεοσεβής, θεομηνία, θεολόγος, θεοφιλής, θεοσκότεινος, θεότρελος, ιεροτελεστία, ιερό-συλος, ιεραπόστολος, ιεροφάντης, ιεραρχία, ιερολογίτης, χρονοβόρος, χρονοχρώση, χρονοδιακόπτης, χρονολογία, χρονόμετρο, χρονοδιάγραμμα